
VYCHOVATELSKÉ LISTY.

ČASOPIS VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KŘESŤANSKÉHO VYCHOVÁNÍ.

Výchova svědomí.

Píše dr. Jos. Kachník.

(Dokončení.)

4. Výchova svědomí v životě veřejném.

„Svoboda svědomí“ stalo se okřídleným slovem moderní společnosti. I část českého učitelstva žádá veřejně, aby mu v novém řádě školním a vyučovacím zaručena byla úplná svoboda svědomí. Jaká to svoboda? Patrně svoboda svědomí u vychovávání a vyučování dítek, neboť občanská svoboda vyznání a svědomí jest beztak každému občanu § 14. státního základního zákona ze dne 21. prosince 1867 zaručena. Nikdo nemůže dle tohoto zákona ani dle zákona přirozeného druhého nutiti, aby ne zvolil si víry, již dle svého svědomí za pravou uznává, nikdo nemůže jej nutiti, aby se v životě svém soukromém neřídil dle mravních zásad svého svědomí. Toť ponecháno jeho zodpovědnosti před Bohem.

Nikdo nemůže dle zmíněného občanského zákona druhého nutiti k úkonu církevnímu a k účasti na slavnostech církevních „pokud není podřízen pravomoci jiného, dle zákona k tomu oprávněné.“

Jest učitelstvo takovéto pravomoci podřízeno? Jest! A to pravomoci školních úřadů, jimž bdíti jest nad zachováváním základního ustanovení říšského školního zákona ze dne 14. května 1869, § 1. „že školy obecné zřízeny jsou k tomu, aby dítky v mravnosti a nábožnosti vychovávaly.“

Ba řekněme to přímo, jako duchovní správce poddán jest ve své duchovní vrchnosti a odvislý od svých farníků, jichž zděděnou víru jest mu vychovatelsky pěstiti a rozhojňovati, tak jest i učitel odvislý od pravomoci rodičů, jež svěřující mu to nejdražší, co mají, dítky své, nevzdávají se oprávněných nároků, aby děti jejich dle správného v rodině na základě otecké víry utvořeného svědomí dále vychovány byly. Zde nemožno o žádné svobodě svědomí vychovatele mluvit, neboť všeliké jednání, jež by účel tento buď přímým vlivem aneb příkladem, ano i opomenutím mařilo, bylo by nesvědomitým a nezákonným. Dobře dí v ohledu tom slovnatý dějepisec český Frant. Palacký: „V té míře, jako dobrý učitel náleží k největším dobrodincům, náleží učitel špatný také k nejhorším škůdcům veřejným, třeba by se ničím více neprohřešoval, nežli že nejdražší klenot lidu,

srdce i mysli vzrůstajících pokolení, obmeškává vésti k dobrému.“¹⁾

Když opustil žák školu, přejímá další jeho výchovu společnost. Jako ve škole, tak i ve společnosti jsou činitelé, kteří udávají směr vychovatelský. Kdo by těmito činiteli měli býti ne-li učitelé lidu? Či měli by vychovatelé a učitelé, kteří ve škole utvářeli svědomí žáků, nadále v životě veřejném je opustiti a o ně se nestarati? Tuf byli by věru nádeníky, a nikoli pro blaho lidu a národa nadšenými vychovateli budoucích pokolení.

Ve škole vštěpoval kněz žákům zásady nábožensko-mravní a ukázal jim takto měřítko, dle něhož řídití jest se jejich svědomí při jednotlivých úkonech vnitřních a zevnějších; učitel svorně spolupůsobě na téže liše správné výchovy mládeže k svědomitosti, neopomíjel při vyučování vědomostem a zručnostem chtění žáků k onomu jedině správnému měřítku odnáseti; při kázni pak oba řídili se týmiž zásadami paedagogickými, dávajice příležitost, aby se správné svědomí na venek osvědčilo. Ký div, že za takové jednotné výchovy duševní vývoj žáka v harmonický celek vyzníval, a že týž zakusiv sladkost a útěchu klidného svědomí ke svým učitelům přilnul jako k duchovním otcům a nerad školy opouštěl. Měl by něžný tento poměr přetržen býti tím, že žák vstoupiv do veřejnosti, pozoroval by, že učitel duchovní a světský navzájem se potírají, ba snižují, že v zásadách, na nichž ve škole vychovávali svědomí jeho, u veřejnosti si odporují? Nemusil-li by se žák domnívati, že byl od svých učitelů oklamán, v blud uveden v nejdůležitějších věcech vlastního svědomí a mravního charakteru? Nezanevřel by pak stejně na oba své vychovatele, jež tak zbožňoval, ba nepovrhnul by svědomitostí a pevnými mravními zásadami vůbec? Bohužel, zkušenost namnoze to dosvědčuje. Potřeba jen klidné a upřímné analýse.

Všechny moderní ideje, jež se u nás šíří, pocházejí ze stolic učitelských; ti pak, kteří je šíří slovem a tiskem, rozšiřují, co slyšeli od učitelů svých. To učitelstvo škol nižších, jež podporuje proudy protináboženské, neuvažuje, že tím vlastní autoritu podkopává. Či domnívá se, že lid nepostřehuje odporu, jaký tkví v tom, že k jiným zásadám veden byl ve škole a jiné že se mu od téhož učitelstva podávají u veřejnosti? Roznítiti náruživosti lidu a pokaziti jeho svědomí, vzbuditi antipathii buď proti světskému neb duchovnímu učiteli, není těžko. Lid neprozírá také klamu, neboť zaměstnán jsa starostmi o vezdejší chléb, nemá pokdy, aby vlastním rozmyšlením pravdy se dopátral a svědomí správné si zjednal. Spoléhá na inteligenci, zvláště na svoje učitele a dává se poučiti od nich jak slovem tak i tiskem. Této důvěry nemělo by se zneužívat. Výchovy lidu jest nám jako každému národu na výsost potřebí. Výchova ta však musí býti nutně pokračováním výchovy školní. Nese-li se jiným směrem, jest nepřírozena a budí nevážnost ke škole. To pak jeví se obzvláště tchda, když učitelé sami z jakési slabosti buď nestaví se na odpor výchově zhoubné, aneb snad i spolupůsobí ku zničení mravních základů, jež ve škole pracně vybudovali.

I psycholog a vychovatel směru realistického, jakým jest prof. J. Kapras, musil doznati: „Vychování buď přiměřeno duchu národnímu, t. j. dítě vychovávej se ve mluvě, náboženství, mravech, názorech a zvláštěnostech národa, ku kterému rodem svým náleží.“²⁾ Národ český jest křesťansko-katolický. V jeho náboženství a v jeho mravech po předcích zdě-

¹⁾ Slovo pronesené ve valné hromadě „Svatoboru“ dne 17. května 1863, v Bartošově „Malé slovesnosti“, 6. vyd., str. 389.

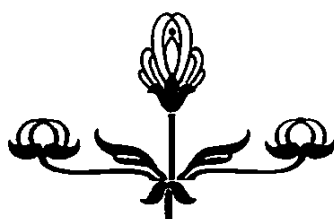
²⁾ Dr. V. J. Novák a K. Vorovka, Kniha moudrosti, str. 152.

děných musí tedy dítě býti vychováno. Co by ale prospěla všeliká výchova školní, kdyby ve veřejném životě, pro nějž přece škola vychovává, nedovedli učitel a kněz uhájiti nejdražšího statku každého jednotlivce, správného svědomí, a nejvzácnějšího pokladu, národa mravní svědomitosti, jak je ve škole pracně vypěstili?

Mohou je uhájiti, jen bude-li z obou stran upřímná, nezištná, pro blaho všeobecné zanícená, svorná a pevná vůle:

„Sláva dobrých ve svědomí
spočívá, ne v ústech lidí;
z Boha jest a v Bohu trvá
radost, kterou pravda klidí.“

(Vlad. Štastný.)

Naše vrby.

Napsal *František Gogela.*

Vrby jsou dvoudomé keře a stromy a tvoří s topoly řád vrbovitých (*Salicineae*). Obývajíce polokouli severní rostou hojně i ve krajinách arktických a v horách vysokých vyskytují se až u samého věčného sněhu; u nás pak v polohách nižších a teplejších libují sobě hlavně na půdách písčitých a štěrkovitých. Mluvíme-li o „našich“ vrbách, netřeba tu na zřeteli míti osekané tupé a hlavaté pahýly podél mlýnských struh, potoků a příkopů, — této „krásy“ zajisté příroda vrbám nedala, — nýbrž statné stromy a úhledné křoviny, které vroubíce břehy našich potoků a řek nemalou jsou jim ozdobou a spolu také ochranou proti dravým proudům vodním. Jakkoli pak vrba nejvíce miluje břehy, roste nicméně i všude tam, kde jen trochu spodní vláhý se vyskytuje, proto se tolikráte s vrbou setkáváme, že nám úplně sevšedněla; a přece má i vrba ve přírodě svůj důležitý úkol a nepozbývá významu ani tehdy, kdy třebas už jen osaměle u nějaké studánky v poli stojí anebo v jednotvárné rozlehlé lány alespoň nepatrnou změnu vnáší.

Vrb jest značně druhů, nad to pak tolik kříženců, že určování jich bývá druhdy velmi nesnadným.

Z našich vrb buďtež uvedeny následující, seřaděny dle doby, jak asi počínají kvěsti.

1. Jíva čili rokyta. (*Salix caprea* L.) Strom, někdy keř, roste po listnatých lesích a křovinách, na stráních a u břehů; kvetouc mezi holým ještě stromovím zdaleka se prozrazuje, má kůru šedou, na větvích hnědozelenou a ratolesti nejmladší jsou plsnaté: listy široce vejčité, celokrajné nebo zejkované, krátce špičaté, na líci tmavozelené, lesklé na rubu bledší, plsnaté, vynikle žilnaté. Rozšířena jest velmi daleko na sever a počíná kvěsti okolo svátku Zvěstování Panny Marie.

2. Vrba lýkovcová. (*S. daphnoides* V.) Strom; kmen a větve její v mládí zdají se často jako vápnem zabíleny; voskový tento nádech dá

se setřítí; jinak bývají větve zelené a červenohnědé, listy podlouhle kopinaté, pilovité, tmavě leskle zelené, lysé, na rubu modravě zelené, žlutavě žilkované, statné kočičky značně chlupaté, bělošedé. Roste po údolích podalp-ských, po nábrežích jezer a moře, u nás pak sází se u břehů a domů dosti často, poněvač ratolesti její a jivy světivají se na neděli květnou. Kvete současně s jívou.

3. Vrba nachová. (*S. purpurea* L.) Keř; má jméno dle červených prášníků, roste na půdách šterkovitých i hlinitých, po nábrežích, vlhkých pastvinách, na pokraji lesů, v houštinách a jinde; tenké, přímé a ohebné větve jsou barvy žlutavé, zeleně hnědé nebo červené, listy k vrchu porozšířené drobně a ostře pilovité, zašpičatělé, úplně lysé, na líci tmavě zelené na rubu zamodralé s bledou žilou střední; kočičky v mládí přiléhají ku větvkám, později odstávají, týčinky jsou dvě ale srostlé, jakoby byla pouze jedna, prášníky z počátku červené, pak žluté a posléze černé. Vrba nachová jest rozšířena po celé střední Evropě, hodí se dobře k upevňování břehů a tenké a ohebné její proutí ku jemnějším pracím košařským. Svými tvary jakož i barvou označuje se snadně mezi ostatním vrbovím. Kvete v březnu a dubnu.

4. Vrba popelavá. (*S. cinerea* L.) Obyčejně keř, podobá se jivě, má však listy podlouhlejší, k vrchu rozšířené, na rubu krátce popelavě plšnaté, ratolístky rozsochaté, plšnaté jako jíva, kočičky však o polovici menší. Tato vrba roste nejraději u bařin lučních a lesních a zakvítá počátkem dubna; stojí asi uprostřed tvaru jivy a vrby ušaté.

5. Vrba košařská. (*S. viminalis* L.) Keř, zřídka menší stromek, má pruty sice dlouhé, ale ne tak tenké jako vrba nachová, ohebné, zelenavě žluté, hustě listnaté, listy úzké, velmi dlouhé a špičaté, ohrnuté, na rubu stříbrošedě lesklé; kočičky hustě postavené. Vrba košařská roste hojně u břehů a rozšířena jest i dosti daleko na sever, kvěsti počíná okolo polovice dubna. Dle dlouhého na rubu stříbrošedého listí zdaleka se snadně poznává. Hodí se dobře k upevňování břehů a její proutí ku hrubším pracím košařským.

6. Vrba plazivá. (*S. repens* L.) Nízký, plazivý keřík, rostoucí na rašelinných, mokrých lukách a vlhkých písčitých půdách, a jakkoli roste na mnohých místech, náleží přece druhům vzácnějším; v polohách suchých jí není; listy má vejčité nebo podlouhlé s přehnutou špičkou, lesklé, na rubu hedbávité, celokrajné nebo nepatrně zoubkované. Vrba plazivá jest rozšířena velmi daleko na sever a kvete v dubnu a květnu.

7. Vrba ušatá. (*S. aurita* L.) O této vrbě dá se celkem říci, že jest jako zdobnělá jíva, roste jako drobný nebo i vyšší keř v houštinách lesních, na vlhkých stráních, na lesních lukách, má šedé větve, rozsochaté ratolesti, z nichž jednorocní jsou červenohnědé a lysé; k vrchu rozšířené listy jsou na líci tmavě zelené, svraskalé, na pokraji vlnité s přehnutou špičkou, na rubu namodrale zelené, šedoplšnaté a mívají značné palisty (= uši, dolu, kde vyrůstá řapík z větve), zvláště na výhoncích nejmladších; kočičky malé. Vrba ušatá rovněž jest rozšířena daleko na sever a kvete v dubnu a květnu.

8. Vrba šedivá. (*S. incana* Schr.) Keř anebo i strom s větvemi hnědočervenými, list jako u vrby košařské úzký a dlouhý, na líci tmavě zelený, ohrnutý, na rubu šedobíle plšnatý, kterým se zdaleka prozrazuje; kočičky jsou štihlejší než u vrby košařské a pestíkové jsou sehnuté; zakvítá něco málo později než vrba košařská, roste nejraději v říčním šterku, u nás pouze po nábreží Ostravice a její přítoků z Beskyd slezských a na poříčích těšínského Slezska, jinak obývá údolí alpská a po proudech sestupuje i níž;

někdy se sází pro ozdobu i v sadech a bývá to obyčejně odrůda s listem ještě užším nežli u typu.

9. Vrba křehká. (*S. fragilis* L.) bývá keř nebo veliký strom se silně rozpukanou korou; větve mívá zelené, mladší hnědavé, ratolístky skoro kolmo odstálé, které se od větví lehce odlamují (= křehká), rašící list jest hedbávitě bělopýřitý, později však úplně lysý, kopinatý, pilovitě vroubkovaný, obak zelený, někdy na rubu zamodralý; dosti tlusté kočičky stojí zpříma anebo jsou poněkud ohnuté. Vrba křehká roste u břehů, na pastvinách a všude kde jest jen trochu vláhy, často se úplně osekává, ale roste trpělivě dál a nasazuje nové svižné pruty a na nich zvláště veliký list, dokud úplně nestrouchniví a se nevyvrátí; nové pruty řezou sice košaři též, ale celkem hodí se jim tato vrba méně než jiné druhy. Za to poskytuje vrba křehká lepší palivo než ostatní. Rozšířena jest daleko na sever a kvete v dubnu a květnu.

10. Vrba bílá (*S. alba* L.) jest keř nebo strom z našich vrb největší, podobá se vrbě křehké; ratolesti zelené nebo hnědočervené jsou ohebné a neodlamují se, list štíhlejší, jemně pilovitý zvláště za mládí obak hedbávitě pýřitý, na rubu stříbrošedý nebo bělavý (= bílá), kterým se vrba bílá zvláště při větru zdaleka prozrazuje; kočičky útlejší a k vrchu štíhlejší. Vrba bílá jest všude rozšířena v porůžích, miluje více nižší polohy, osekává se jako vrba křehká a slouží košařům, k upevňování břehů méně se hodí než jiné druhy, kvete v dubnu a květnu.

11. Vrba mandlová (*S. amygdalina* L.) jest obyčejně keř nebo někdy stromek s ohebnými nelámavými větvemi; už rašící list bývá úplně holý a hned až ku špici pilovitý, toliko pod kočičkami někdy celokrajný, jest obak stejně zelený, nebo někdy na rubu namodralý a zřetelně sítkovaný; příjemně vonící kočičky stojí hustě při sobě, jsou štíhlé a trochu řídké, týčinky jsou tři. Vrba mandlová tvoří hustá křoviska pobřežní a rozšířena jest daleko po Evropě a Asii nerostouc pouze ve vyšším severu; poskytuje proutí výborného košařům a znamenitě upevňuje břehy; kvete v dubnu a květnu.

12. Vrba pětimužná. (*S. pentandra* L.) Keř neb i značný strom, rostoucí u břehů a na půdách mokrých a bařinatých; větve jsou lámavé. zelené až hnědočervené, lesklé, listy značné, trochu tlusté, široce podlouhlé, elliptické, krátce špičaté, drobně pilovité, na líci tmavě zelené, lesklé a úplně lysé; za mlada jsou lepkavé a v lisu zanechávají obrysy na papíře; válcovité dosti velké kočičky vyrůstají na konci větviček na listnatých stopkách. Vrba pětimužná má 5 až 10 týčinek; jest daleko vzácnější než naše ostatní obecné vrby, ve mnohých krajinách vyskytuje se jen porůžnu sazená; má z vrb nejtvrďší dřevo a počíná kvésti až koncem května a v červnu.

13. Vrba slezská (*S. silesiaca* W.) jest keř podobající se vrbě popelavé; má hnědé a šedobílé větve a hnědé ratolesti, obvejčité listy jsou vlnovitě pilovité, z mládí hnědočervené, na rubu hedbávitě pýřité, žebernaté, později úplně olysající; kočičky prášnikové podobají se kočičkám jivy; tobolky na kočičkách pestíkových stojí na značně dlouhých stopečkách. Vrba slezská roste v horstvu vysokém, u nás v Beskydách a horstvu Jesenickém u břehů a na stráních, kvete v květnu a červnu.

14. Vrba laponská (*S. Lapponum* L.) jest nízký keřík s hustými větvemi; listy jsou tuhé, podlouhle kopinaté, ve mládí hedbávitě pýřité, posléze lysé, na líci svraskalé a na rubu zelenavě bílé. Prášnikové kočičky jsou tlusté, přisedlé, pestíkové se později prodlužují a sedí na kratičkých stopkách. Vrba laponská jest druh horský rostoucí na nejvyšších

hřbetech Jeseníku a jinde po vysokých horách evropských a na severu, kvete v květnu a červnu.

15. Vrba šípovitá (*S. hastata* L.) jest keř, má větve hnědočervené, listy tuhé, na líci trávovězelené, na rubu šedě zelené, dolů tupě zaokrouhlené, někdy poněkud srdčité, na hoře přišpičatělé, jemně vroubkované; kočičky na stopkách a tvaru asi jako u vrby ušaté. Tato vrba roste na mokřích, kamenitých místech v našem Jeseníku, jinak též v Alpách a jiném horstvu evropském a kvete v květnu a červnu.

16. Vrba zakrslá (*S. herbacea* L.) jest nizoučkový, plazivý a rozvětvený keřík s listem vejčítým anebo zaokrouhleným, drobným, vynikle žilkovaným a jemně vroubkovaným, ve mládí pýřítým, pak lysým; větve jsou černé, ratolesti zelené a červenavé; kočičky vyrůstají na konci větviček a skládají se pouze z málo květů. Vrba zakrslá jest druh horský, roste u nás v Jeseníku, v Alpách nejvyšších až i při samém věčném sněhu a ve krajinách severních a kvete v létě.

Z odrůd a kříženců lze ještě uvésti vrbu žlutkovou (*S. vitellina* L.), která se úplně podobá vrbě bílé, má však proutí, zvláště z jara, žluté anebo žlutočervené a vrbu červenou (*S. rubra* H.), kříženec vrby košařské a nachové dosti zhusta se vyskytující; z cizích pak vrbu smutkovou (*S. babylonica* L.) se svislými větvemi, pocházející z Asie. Chceme-li zkoumati křížence, třeba především hlavní typ každého druhu míti v paměti dobře zobrazen.

Týčinek mají vrby z pravidla po dvou, volně stojících a jen někdy dolů nebo asi do polovice srostlých (na př. u košařské červené, šedivé, zakrslé); u vrby nachové jsou obě týčinky až ku prášníkům úplně srostlé; vrba mandlová má pak týčinky tři, pětimužná pět i více; u jiných vrb vyskytují se pouze výminkou více nežli dvě týčinky.

Co do poměru šíře vespělého listu k jeho délce lze vrby přibližně sestaviti asi jak následuje: vrba zakrslá, jíva, vrba slezská, šípovitá, ušatá, popelavá, pětimužná, laponská, lýkovcová, křehká, mandlová, plazivá, nachová, bílá, košařská, šedivá; jen přibližným jest pořad tento, poněvadž u mnohých druhů vrb i tvar listu jest proměnliv.

List ze Slezska.

(Bilance učitelské práce v lidu.)

„Vy jste sůl země.“
(Písmo sv.)

Nejprve malou odchylku!

Pan Úlehla, by dokázal potřebu akademického vzdělání pro učitelstvo národní, podal černý obrázek učitelské přípravy na jistém ústavě moravském. Snad je obrázek jeho pravdivý. Ale za nesmyslné mám, souditi z občasné mizerie jednoho ústavu na celek, na špatné vzdělání učitelstva vůbec, za ošklivé docela považují viniti duchovenstvo z úmyslného poškozování

učitelských ústavů moravských. Úsudek takový svědčí o nízkém smýšlení a podává důkaz, že i velký literát může býti malým charakterem.

Což není na ústavě onom pravidelných konferencí k vůli kontrole pokroku studujících? Což zkušební komise při zkouškách zralosti a způsobilosti učitelské jsou také spiknuty proti pokroku školství zemského? Co pan Úlehla uvádí o „vychovatelském a didaktickém umění“ akademicky vzdělaných osob na onom ústavě, není nám ve Slezsku ničím novým. Z vlastní zkušenosti před 24 lety i z výpovědí mladších kolegů z ústavů slezských vyšlých mohu říci, že nejhoršími učiteli byli a jsou páni profesori z vysokých škol, nejlepšími pak oni „hlavní“ učitelové, kteří přišedše na ústav ze škol obecných, vlastním vzděláním povznesli se výše. Ti také nejlépe se zapsali do srdce a do paměti studujících.

Jak viděti, sama učenost nečiní ještě karaktery, čím méně „vychovatele“. Než, k věci.

Okresní učitelské jednoty slezské podjaly se svým časem práce, sestaviti statistiku působení učitelstva českého mimo školu, ne snad k vůli efektu na venek, ale k vůli přehledu kulturnímu. A tato statistika je dosti zajímavá i utěšená, pokud jde o učitelstvo opravdu národní, hlavně ovšem na venkově.

Kdo znal osvětově i hospodářské poměry naše před 30 lety ještě a kdo sleduje pokrokový ruch u našich Slezanů dnes, pozastaví se jistě nad očiividnou změnou. Bývalá indolence, ba nechuf ku všemu, co s vývojem národnosti souvisí, ustoupila utěšenému závodění ve všech oborech. Vizme především správy obcí!

Ačkoli v posledních 25 letech vzdělání školní valně pokročilo, že na mnoha místech i prostí rolníci dovedou již vésti správu obce, přece veliká většina obcí je v tom ohledu stále odkázána na učitelstvo, jehož rukama prochází vše téměř, co vzájemný styk mezi občany a úřady udržuje. Vzniklo z toho mezi lidem i úřady říkadlo, že vlastními starosty obcí jsou učitelé, volení starostové jen figuranty. Že taková působnost učitelstva vyžaduje a předpokládá praktický rozhled, nelze upříti, že však za práci na to vynaloženou dochází stav učitelský v lidu významu velikého, je také jisto.

Uvědomělým obecním tajemníkem — učitelem šíří se občanské i národní vědomí, smysl pro pokrok občanský, brání se jednání obce o škole bez vědomí učitele, povznáší se stav učitelský z bývalé společenské i občanské osamocenosti, připravuje se splynutí zájmů školských se zájmy občanskými. Že tajemnická práce ta není pro učitele citlivého sem tam bez trpkosti a obtíží, kdo by chtěl zapříti?

Ale který veřejný úřad je bez těžkostí?

Druhý široký obor učitelské práce v lidu jsou spolky. U nás ve Slezsku od r. 1898. povstalo na 110 hospodářských spolků po obcích, tak že v českém území jest již jen asi 40 obcí bez nich. Za to působí tu opět spolky jiné, vzdělávací nebo podporovací.

A kdo je duší těchto všech spolků, o jichž činnosti i ministerstvo orby i zemská vláda se pochvalně zmínila? — Učitelstvo.

Učitelé jsou v nich vůdčími silami, oni soustřeďují občany pravidelnými přednáškami ze všech oborů vědy, oni udržují spolkový ruch podněcováním a povzbuzováním občanů, oni prostředkují objednávky, seznamují občanstvo s vynálezy a pokrokem jiných zemí, oni podávají do krajských listů pravidelné zprávy o činnosti spolků, čímž opět obce opozděné

nabádány jsou k následování, oni jsou hybnou silou ve spolcích okresních i zemských.

Vlivem a pomocí učitelstva provedeny ve mnoha obcích drenáže polí, při čemž i mathematické vědomosti jeho přišly ku platnosti praktickým způsobem, nemluvě ani o obtížích, udržeti v členstvu svornost a vytrvalost.

A co hasičské sbory? Polovice českých obcí slezských má už hasičské dobrovolné spolky a přibylo by jich, kdyby mnohé obce pohorské pro svou roztroušenost nekladly zřízení hasičského sboru oprávněný odpor. A kdo ty sbory řídí, počna místními, konče zemskou hasičskou jednotou? -- Učitelstvo.

Rovněž tak i peněžní ústavy, které v posledních 10 letech rostou jako houby po dešti, tak že celá čtvrtina obcí českých ve Slezsku má již své záložny nebo spořitelny, kde učitelstvo má hlavní funkce vedle duchovenstva.

A co krajinský tisk?

Dobře tři čtvrti jeho záleží z práce učitelské a to práce cenné, mající hlavní vliv na veřejné mínění.

Co český tisk ve Slezsku způsobil ve prospěch národního pokroku uzná opět jen ten, kdo znal poměry zdejší ještě v letech osmdesátých. Jen naslouchejte těm politickým diškusím prostých občanů, zastydí ryzosti smýšlení a účastí na veřejných záležitostech mnohé měšťany české ujařmených měst! Odebírá-li se v obci sotva 57 čísel čítajících 3 kusy „Národní Politiky“, 2 kusy „Opavského Týdenníku“, 10 kusů „Novin Těšinských“, 7—8 kusů „Hospodářských Novin“, a j. listy je to úkaz, o jakém se před 20 lety nesnilo ani ledakterým městečkům či městysům. Toť vyledek učitelské práce.

A což ty četné lidové knihovny po venkově, čítající na sta svazků (jednotlivě!)? A což ty jednoty sokolské?

Všude najdete učitelstvo mezi předními činiteli, hlavně též co se týče přednášek. A co učitelské jednoty samy?

Ještě do r. 1898. byla většina učitelstva českého ve Slezsku národně bezbarvá a v českých okresech bujely německé spolky a přednášky. Během 10 let stala se změna, o níž si jen přátí jest, aby trvala na dále.

Změnu tu pocítuje nejen školství národní, náš lid, naše poselství zemské ku prospěchu svému, ale pocítuje ji celý byrokratický systém německý ve všech údech, nebo změna ta způsobila takové vyjasnění a vymezení nár. poměrů slezských ve všech směrech, že přivodila obrat v tak mnohém ohledu.

A proč byla i dosud jest ta učitelská práce v národě tak úspěšnou a výslednou? A proč se nezdařila tou měrou tam, kde vliv měla intelligence akademická, totiž v městech slezských?

Proto, laskaví čtenáři, že národní učitelstvo je duchem i smýšlením svým lidu blíže než ona intelligence. Národní učitelstvo slezské podstupujíc svůj úkol, nepřicházelo lidu s učenými frásemi a věcmi ležícími mimo zájem jeho, ale narazovalo na poměry, jaké právě nalézalo. Národní učitelstvo nepočalo práci svou útokem na náboženské přesvědčení lidu, ale obrácením pozornosti a zájmu lidu k nejbližším otázkám životním, vypuzováním zotročilé mysli lidu (po stránce národní), úkazem k hospodářské i společenské mizerii našich obcí a vyrácením bludu o spasitelnosti němčiny v životě. Přijde-li lid tím způsobem k lepšímu poznání, zaniknou časem pověrečné zvyky, pravé náboženství křesťanské kalící, samy sebou.

Naše akademická intelligence zahájila svou práci lidovou útokem na starší pracovníky, kaceřováním jich konservativního, rozumně pokrokového smýšlení, útokem na kněžstvo a hlučným novinářským vystupováním, patrně aby nahradila, co starší akademická intelligence v městech slezských zaspala.

Ale od vystupování toho nečekáme mnoho dobrého. Je to vznětlivá sláma, která v krátké době vyžní dýmem a sklamané měšťanstvo české bude opět tam kde dříve — za uvědomělym venkovem.

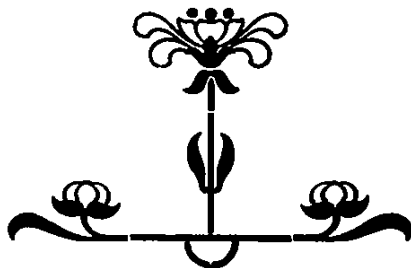
Pozoruje takto bilanci učitelské práce posledních let a přirovnává ji ku práci intelligence akademické, nemohu se zhostiti jistého sklamáni s touto poslední. Páni tito, jak se zdá, odcizili si poněkud duši lidu a nemají pravého porozumění pro jeho poměry, zájmy a smýšlení; a když následkem toho podnikání jejich horoucné se nedaří, omrzele vzdávají se další práce a vzdálivše se lidu „zpozdilého, nevděčného, sprostého“ stávají se všedními sobci ve svém povolání, ať už právnickém, profesorském, inženýrském atd.

Jediné učitelstvo (a mladší duchovenstvo) neopouští napočatou brázdu na kulturním úhoru a vleče své dobrovolné břímě dál, dokud fysické síly mu nevyproví službu.

Kdo by chtěl, laskaví čtenáři, tvrditi, že učitelstvo národní není pro svůj úkol v lidu dostatečně připravené, protože nemá akademického vzdělání?

Já však nepřestanu věřiti, že jádro učitelstva na učitelských ústavech odchovaného je pro svůj úkol schopno dosti, jen že té dobré vůle k tomu není dosti a to pokládám učitelským ústavům za chybu největší, že málo přihlížejí k ethické a v pravdě národní výchově učitelstva, čímž se stává, že z mnoho květů je mnohdy nemnoho ovoce.

Veritas.

Slasti a strasti národního učitelstva.

Uvažuje *Ant. Konst. Vilák.*

(Pokračování.)

Posléze náležejí-li radosti přátelství k nejsladším a nejlepším slastem života, jenž by bez nich poušti se podobal, — kdož medle má více příležitosti přátely si zjednati, než-li učitel mládeže? V mužných letech bývá v každém jiném stavu velmi těžko naléztí přítele, jenž by byl více nežli dobrý přítel. Vzájemná účast, a snad i křižující se a všechny rozmanité poměry občanského života vůbec jsou skoro právě takové a tak mnohé přepážky, srdce od srdcí dělicí. Učitel mládeže může však, chce-li a rozumí-li tomu, působiti netoliko na rozumu, nýbrž také na srdce a mysl chovanců svých, a vzdělávati z nich věrné, upřímné a vroucí přátely. A s nimi uzavřené přátelství má proto tím větší cenu, poněvadž je založeno jednak na vděčnosti, jednak na charakteru záhy poznaném. Blaze učiteli, který má smysl pro všechny tušené

a možné slasti a radosti, — ale nemá-li toho smyslu, je člověkem velmi nešťastným! Blaze mu, obětuje-li rád těmto slastem a radostem ony radosti hlučné, srdce prázdným a pustým nechávající; může-li k vůli nim rád vzdáti se mnohých zevnějších a třpytných předností a pohodlí! — Blaze mu cítí-li slaběji nebo zapomíná-li při požitku těchto slasti a radostí tak mnohých svízelův, obtíží a strastí, spojených se stavem jeho buď s podstatou těchže nebo s libovůlí a předsudkem lidí, a očekává-li při tomto požitku trpělivě té doby, kdy také množství těchto strastí, obtíží a nářků podstatně se zmírní. Trpělivost všechno zmůže a červánky lepší budoucnosti brzo se objeví!

A nyní o těch strastech a obtížích národního učitele. Nařikají-li přemnozí učitelé, kteří mají malé vědomosti a neměli příležitosti důkladně a náležitě se vzdělati, aby z nich stali se stateční a řádní vychovatelé a vzdělavatelé mládeže školní, měli by hlavní vinu v sobě samých hledati a přičiniti se, by všech nedostatkův a obtíží se zbavili. Nařikají-li opět mnozí do tvrdých a neučelivých hlav svých svěřenců, bývá namnoze tím vinna jen jediná tvrdá hlava jich samých. A proto ať koná každý učitel především svoje povinnosti a přestane brzo na obtíže, svízele a strasti svého stavu nařikati. Liknaví a pohodlní učitelé nenalézají ovšem ve svém povolání žádných radostí a slasti a nemají smyslu pro stav učitelský. Kdo si zvolil stav tento bez vnitřního povolání, bez vnitřní touhy a lásky, musí býti zoufanlivý a nešťastný; kdo v úřadě svém zmálomyslní, tomu není pomoci. Také ti nezasluhují politování, kteří svoje neštěstí neopatrností, nerozumností nebo svévolností a prostopášností zavinili. Jestliže kdo ve spěchu a neprozřetelnosti přijal službu málo výnosnou, nebo jestliže kdo ve volbě své manželky byl nešťasten, a jestliže mu proto úřad i život stal se roztrpčeným, nebo pronásledují-li jej po celý život jeho poklesky z mládí, — je sice k politování, ale stav jeho žádné viny na to nemá.

Také k politování jsou blouzniví mladí hrdinové, kteří nevhodnou četbou tak řečených krvavých románů připravili si idyllický život s červánky večerními; ne méně jsou k politování ti, kteří počítají na veřejnou uznanost svojí ceny a svých zásluh a kteří pak velice za zlé to pokládají, musejí-li svých zemáků sami si dobývati, při čemž nikdy nesklízejí vděk světa! Směšné jsou nářky, bolesti a žalosti vysokomyslných a hrdých lidí, kteří zlobí se na to, nejsou-li na řadě v důstojnosti a hodnosti. Krátce, nevědomí, nevzdělaní, nevěrní a pošetilí učitelé nehodí se ku stavu učitelskému.

Také nebéřeme žádného zřetele k malým a nepatrným komárům, kteří ovšem nepohodlni jsouce, často také bodají a píchají. Kdo by chtěl proto cítiti se nešťastným a pronásledovaným, musil by netoliko školu, ale též i svět opustiti. Žádá-li na př. učitel nějaké podpory, a nikdo jej nevyslyší; odepře-li se pořízení a zaopatření ne příliš nutného přístroje školního nebo pomůcky učebné proto, že nebývá těchže často užíváno, nebo že též zhusta i lenost podporuje; pohrdá-li občan učitelem; nevšímají-li si ženy, zvláště bohaté a zdánlivě povýšené, manželky učitelovy: nesmí učitel toho dbáti. Kdyby se učitel zlobiti měl na takovéto komáry, což by medle pak činil se sršněmi a ovady? — Pravdivo zůstane vždy pěkné rčení starého mudrce: „Kdo musí mnoho učiti, musí mnoho zkusiti.“ (Kazatel 1., 18.)

Strasti, žalosti a utrpení stavu učitelského jsou rozmanité. V prvé řadě jsou to utrpení všeobecná, přece však dočasná. Ne-

zdržíme-li se při jednotlivých zjevech, alebrž vyhledáme-li prudký pramen a hořký kořen toho zla, nalezneme v tom především hlavní příčinu mnohých utrpení učitelových a shledáme, že prostředky nejsou v žádném poměru s účelem, síly s vyvoděným účinkem. Bližší nalézá se uvnitř,

Veškerý úkol učitelův záležel ondy z výcviku žáků v jistých znalostech a zběhlostech. K tomu stačil ovšem takový učitel, který sám byl toliko vycvikován ve školských věcech a úkolech, tak řečený zkušenec. To se mohlo snadno a lehce státi, šel-li do učení k nějakému dobrému vycvikovateli. Nynější školy jsou však vzdělavatelkami, ze žáků mají se státi vývinem a vzděláním sil duševních a tělesných lidé rozumní a zbožní, občané rozšafní a charakterní. Učitel musí býti sám vzdělaným člověkem, vzdělaným vychovatelem.

V nedávných dobách bylo vzdělávání učitelů jen mechanické. Tento citelný nedostatek býval někdy nahražován některými řídkými ovšem vzory skýtajícími příklady, jimiž naznačeno, kterak mládež školní vzdělávána a vedena býti má. V době nynější zařizené ústavy ku vzdělání učitelů jsou sice již mnohem lepší, ale nejsou přece ještě tak důkladné a prospěšné, aby vyhovovaly požadavkům moderní výchovy a vystihovaly svět opravdové vzdělanosti a zářivé osvěty. Za naší doby žádají se na učiteli veliké požadavky. Činí-li pak duch času na nás požadavky takové, jež sice uznati musíme, ale které nejsme s to ukojiti: nepovstávají z toho pro muže šlechetně smýšlejícího a něžně citícího žalosti a trampoty? — Taktéž trpkým kořenem mnohých utrpení a žalostí, jakož i trampot a nevolnosti jest, že za naší doby stav učitelský z nižších vrstev do vyšších cestu klestiti teprve si musí.

Oni vycvikovatelé, kteří za starých dob na školách působili, byli původně dílem řemeslníci a staří vojáci dílem zkažení studenti. Oni náleželi z větší části k nižším třídám, a to netoliko dle mínění a zdání lidí, alebrž také ve způsobě a podstatě a ve skutečnosti. A tím se stalo, že bohužel až dosud škola obecná pokládána bývá u obecnstva za méně cennou ve školstvu. Bohu díky, že vzrůstající se nyní vzdělanost a panující v ní duch pokroku zařadily veřejnou výchovu a školu obecnou mezi nejprvnější a nejvzácnější záležitosti lidské. Nadšení a osvícení mužové založili nauku vychovatelskou na základech vědeckých a ve všech její oddílech náležitě ji vyvinuli a objasnili. A kdo stále a ustavičně v tom světle a jasnu prodlévá, kdo chce býti veřejným vychovatelem a vzdělavatelem mládeže, toho povznáší osvěta a vzdělanost, kterou míti musí, a vznešenost jeho povolání převádí jej z kruhu prostého a obyčejného lidu do třídy vzdělaných stavův — a kterak mnoho povinností a nároků vyplývá z toho! — ale také jak mnoho trampot, utrpení, strastí a žalostí! Člověk nepřechází však tak rychle, jak ideje krácejí, do jiných okolností a poměrů, mínění lidské nemění se tak rychle; na obou nohou stojí učitel tu a někde dosud i v nízkosti, ale činí přece nároky vzdělaného muže! Odtud pochází také ona nepřirozená touha po důstojnostech a povýšeních. A při všem tom jest zevní základ stavu učitelského skoro ještě nezměněný a u prostého muže a u lidu vůbec není učitel za našich dnů mnohem více a vznešenější, nežli býval za dob minulých. Muž vzdělaný, mající býti schopný pro kruhy lidí vzdělaných, a přece jím nebýti, nebo skutečně jím býti, a přece od mnohých za takového pokládán nebýti, jako chudý nádenník

žítí a často s nouzí, bídou a nedostatkem zápasiti, ano by se zvýšeným požadavkům stavu alespoň zevně rádo dosti činilo, — to plodí často trpkou nevrlost a bolné rozladění a důvod nalézá se v tom, že stav učitelský se pozvídá a povznáší, kdežto ho přece ještě tak mnohé těžké závaží dolů táhne a tlačí.

Ke trampotám, strastem a svízelům nejvíce tíživým, ale bohdá pomíjejícím a se stavem učitelským ne podstatně souvislým a spojeným náleží ovšem také malé a nedostatečné služné. Ubohý učitel musí mimo práci školní a mimo výkony stavovského povolání svého zhusta přičiniti se, aby potřebného chleba sobě vydělal a svůj a svých milých hlad ukojiti byl s to. Námahou takovou bývá tudíž mužem roztržitým a nepokojným, jenž dalšímu sebevzdělání se věnovati naprosto není s to a vkus a chuť ku vědám a vzdělanosti ztrácí, čímž se stává ku vznešenému povolání svému neschopným. Ovšem že bydleli mnozí mudrci jako Diogenes v sudě a odhazovali jedinou nádobu svou k nabírání vody jako věc úplně zbytečnou. Jsou arcíť též učitelé, kteří dovedou sebe zapíratí, ale takových lidí, již jsou tak pevní, že dovedou duchem tělo ovládati, jest velice málo.

Přicházíme nyní k žalostem, trápením a strastem, nalézajícím se ve přírodě a povolání učitelově, které však právě proto tím zmužileji a rekovněji od každého učitele snášeny býti mají, poněvadž pod sluncem nic není dokonalého a úplného. Sem náležejí před jinými takové trampoty a strasti, jež učitelé jako učitelé snášeti a podstoupiti jest.

Většinou bývají děti učitelé odevzdávány nevyvinuté, s hlavami nepokojnými, převrácenými a zpotvořené všelijakými zlými navyklostmi a obyčejí a co ještě horší jest, — příčiny zlé a špatné výchovy a zdivočilsti dětí, služek atd. Dítě takové nemůže se tím státi, čím by věrností, přičiněním a pečí učitelovu státi se mohlo. Práci svou pak od těch, kteří by ji podporovati měli, znetvořenou a zanedbanou viděti, bývá velikým cvikem trpělivosti.

Přirozená těkavost a lehkomyšlnost dětí bývá příliš veliká! Jak často musí učitel tutéž věc předříkávati, vysvětlovati, ukazovati a dokazovati, nežli bývá pochopena a podržena; jak často musí s týmž nemravem, a nezpůsobem potýkáno a bojováno býti! Zlé a špatné dojmy bývají jako v kovu vryty; varovné výstrahy a spasitelné nauky — jako v zátopě vepsány!

Rozmanitost a rozdílnost charakterův a schopností jest velmi zajímavá; s hlavami tupými jest však práce velice nesnadná a obtížná. Kdežto nadanější žáci jako bujni koně ku předu dostati se snaží a učitel s nimi rád ku předu pádí a ochotně s nimi se žene, musí týž ihned obrátiti, trefí-li na žáka lenivého a hloupého, kteréhož musí stále postrkovati a jako dlouhoušáka ku předu popoháněti; avšak nesmí jej pozadu nechati a zanedbávati, alebř musí břímě to nésti, byf by bylo i sebe odpornější. Čím větší jest snaha, pile a horlivost učitelova, tím těžší a větší jest toto jeho utrpení, tato jeho strast a trápení.

K žalostem, trampotám a strastem stavu učitelského náleží také ono věčně jedinstejné a jednotvárné a každoročně znova se

opakující zaměstnání školní. Avšak klidní a neunavně činní mužové (a to jsou právě dobří učitelé) počítají zajisté ku přednostem stavu svého vždy stejně určené a stanovené hodiny služební, které nepředvídanými případy ani urychleny ani prodlouženy býti nesmějí.

(Příště dále.)

Jak máme dětem vypravovati příběhy biblické?

Fr. Pišmistr, katecheta v Mor. Budějovicích.

Má-li vypravování účinkovati úspěšně, tu třeba, aby katecheta vypravoval:

1. hlasem zvučným, důstojným, tváří klidnou, gesty vážnými;
2. živě a názorně, aby (událost) příběh vypravovaný jak vnějším průběhem svým, tak vnitřní psychologickou souvislostí svou objevil se před zrakem a duší dětskou;
3. co možná slovy Písma sv., která jsouce Duchem sv. vnuknuta, obsahují nejdokonalejší výraz pravdy, mimo to svou starobylostí vzbuzují úctu, bohoslužbou známa jsou věřícím a posluchače oblažují božskou milostí víry. Slova mládeži naprosto neznámá a nesrozumitelná buďte nahrazena snadnějšími a dětem známými; předlouhé, složené věty buďte rozvedeny v krátké, lehké, aby děti tím snáze pochopily slova biblická; jinak by mluva biblická nepůsobila v mysl dětskou tou poutavostí a silou, kterou zřime při ní;
4. zřetelně a s přízvukem;
5. se srdečnou účastí, která buď o vnitřní radosti nebo bolesti, přísnosti nebo lásce katechetově svědčí, již srdce jeho vypravováním jato bývá a která dovede i srdce dětské pohnouti, že otáží se sebe samých jako kdysi dva učenníci jdoucí do Emaus: „Zdaliž srdce naše nehořelo v nás, když mluvil na cestě a otvíral nám Písma?“
6. bez pomlčky, přestávky, která by rušila celou událost; příběh budiž útlému duchu dětskému znázorněn jako malba, která žádá, aby dříve oko lidské celou ji prohlédlo a teprve potom o jednotlivostech jejích rozjímalo

Národ, jenž zákony Boží a zákony svědomí svého odvážnou a hříšnou nohou deptá, jenž se ve všem dává strhnout svými nízkými vášněmi, národ ten není zralý pro svobodu, po národu tom je veta, národ ten se podobá divé zvěři, která se spoutává řetězy . . .

J. J. STROSSMAYER.

Nový disciplinární řád učitelský na Moravě, o němž usnesl se v posledním zasedání sněm, byl císařem schválen. Ač není ideálem učitelstva, očekává se, že přispěje přece k zlepšení právních poměrů učitelstva a bude na prospěch dalšímu vývoji školství na Moravě, hlavně českého.

Jak soudí předseda Ústř. spolku Jednot uč. p. Josef Úlehla o katolickém kněžstvu. P. Josef Úlehla přednášel v Praze o povinnostech české intelligence k obecné škole. Uvedli jsme, jaký soud vynesl tam nad učitelskými ústavami; dnes podáváme ctěným čtenářům bez poznámky některé jeho myšlenky o katolickém kněžstvu.

„Katolické kněžstvo nikde a nikdy se nevzdalo svého vlivu na školu, a pilně hájilo těch práv, jež mu zákon školní ponechal. Kde byla zřízena místní školní rada, kněz stal se v ní přední osobou. A poněvadž i lid i naše intelligence kněžstvu přisuzovaly právo na školu, vyšlo z toho, že kněžstvo stalo se u nás ve věcech školských činitelem nejmohutnějším.

Činnost jeho jest ovšem napořád škole nepříznivá, napořád negativní.

O tom, jak úsilovně a vytrvale katol. kněžstvo stlačuje úroveň našeho školství, sebere učitelstvo české někdy mnoho dokladů. Na př.: Reditel měšť. školy chtěl zavést na škole francouzštinu. Farář s velikým, vášnivým úsilím se postavil proti tomu a vyhrál. Učitel chtěl, aby mu pořídila místní školní rada do třídy skříně na potřeby žákovské, neb alespoň výklenek do zdi. Děkan tak prudce mluvil proti tomu, že učitel tohoto výklenku ani té skříně tuším dodnes nemá. Jest na moravském Slovensku město, jež má vyšší gymnásium a dvě měšťanské školy, chlapeckou a dívčí. Předsedou jest farář už mnoho let. Měšťanské školy ty nemají učebných pomůcek jiných, než které shotovili učitelé sami, ani jediného fyzikálního stroje, ani jediné koupené mapy.

Moc katol. kněžstva nad školou a nad učitelem projevuje se zvláště při obsazování učitelských míst. Nevyhovuje-li okresní dozorce při tom kněžstvu, školním dozorcem z pravidla nezůstane. Přirozeným rozvojem došlo k tomu, že kněžstvo moravské má dobře zřízené informační ústředí, jež má zprávy o učitelích z celé Moravy a do celé Moravy je rozesílá. Než se konkurs vypíše na některé místo nadučitelské, ví se, kdo to místo obdrží. Na manifestační schůzi moravského učitelstva, která se konala roku 1903. v Brně, řečník manifestační, nadučitel Konečný, řekl: „A tak jsme se v té naší velebné autonomii dostali až do těch konců, že o obsazování uč. míst rozhodují farářské kuchařky.“ Proti tomuto výroku polemisoval brněnský „Hlas“: „Jsou tím učitelé vinni, poněvadž se u farářských kuchařek ucházejí o přízeň.“ Toto jest jistě výmluvný dokument.

Kněžstvo rozhoduje také o obsazování míst na uč. průpravkách, a vlivem svým velmi často maří úsilí svobodomyšlných lidí v úřadech školních. Kněžstvo rozhoduje při přijímání žáků na ústavy učitelské.

Ale přidejte k tomu, že se také duch katolického kněžstva velice změnil. Vymizel všecek josefinism a zavládl jezovitismus. Vymřeli v mor. kněžstvu josefinisté, mužové, kteří čtli knihy filosofické a přírodnické. Když jsem byl v I. tř. gymn. ve Strážnici, zjevila se tam děvčeti na dubě Panna Maria. Katecheta řekl nám tenkrát toto: „Není takových zázraků, nikomu se Panna Maria nezjevuje. Kde se to stane, je to podvod. Bohu není třeba, aby činil takové zázraky. Slunce a měsíc na obloze, vzrůst obilí na poli a zpěv ptactva v lese, to jsou jeho zázraky.“

Takových katechetů dnes ovšem na Moravě není. Panna Maria Lurdská stala se předním předmětem náboženského uctívání u nás. Katechetové prodávají zázračnou lurdskou vodu, prodávají jízdní lístky do nebe, snad i poštovní lístky do nebe. Mezi žatstvem kolportují Anděla Strážce, Kříž a Marii, a věci se vyvinují tak, že by žák neobstál, kdyby si listů těch nekoupil.

Katecheta sesměšňuje žákům formule chemické, jimž sám naprosto nerozumí, toť by prý musily mít atomy rozum, aby se sestavovaly v takové skupiny, jak lučba učí. Nynější učení o druzích a jejich povstání nazývá katecheta žalostným poblouzením lidského ducha, učení o anatomii lidského těla hříchem. Za to jim vykládá zázraky, jež se sběhly v roce 1902 a 1903. Na Filipinských ostrovech zjevil se Kristus všemu lidu v kostele. V Petrohradě kněz na oltáři při mši svaté převrhl kalich, víno se rozlilo a z každého praménku rozlitého vína vyrostla Kristova hlava. Potupně mluví o mužích přírodní vědy, ještě potupněji o filosofech 17.—19. století. Žák vyššího gymnasia filosofů těch jmenovati neumí, ale ví, že to byli a jsou zatemnělí bludaři, bidní, do pekla na věky odsouzení tvorové.

A co nestačí katecheta, dokončuje jezovita velehradský. Po celé Moravě agitují katechetové a donucují žáky našich škol, aby šli k exerciciím velehradským.

A tak katecheta dnes rozšiřuje pověru, profesori dějepisu, přírodopisu, fysiky, psychologie — zdržují se a mlčí, aby nenarazili, aby jim to neublížilo na kariéře. Jest ovšem smutno, že vždycky jest dosti u nás lidí, kteří pro kariéru jsou ochotni ke každé oběti na svém charakteru.“

Hlasy o učitelské organizaci na Moravě. Komenský píše: Budova, jejíž jméno jest organizace, zbudovaná na Tišnovském bahně, vyhnaná ukvapeně do domnělé výše, dostává povážlivé trhliny. Učitelé škol měšťanských důvodně domnívají se, že výbor ústřední nebude moci požadavků jejich takovou měrou se ujímati, aby tím nevzbudila se animosita a rozmrzelost kollegů ze škol obecných. Učitelky pak ve své jednotě (jejíž členy ostatně veliký počet jich teď již není a nikdy nebude) domáhajíce se, aby místa na dívčích školách vyhrazena byla toliko jim, na školách pak chlapeckých aby konkurence byla volná, zajisté ocítají se v rozporu se zásadami „Ústř. jednoty“, které v tom musí vrcholiti, aby volná konkurence platila pro všechny osoby učitelské stejnou měrou. A tak časem usamostatní se oba jmenované spolky, jak z uvolněné pásky mezi jednotou ústřední a těmito korporacemi předem lze souditi a jak ani jinak býti nemůže, kde kolidují zájmy stavovské a existenční. —

V Měšťanské Škole čteme: Na poslední naší valné hromadě šermovali houževnatě naši kollegové, stojící v popředí ÚS. ve prospěch co nejužších styků mezi tímto a naší Jednotou. Byli se svými námluvami odmítnuti. Pak odbyla se zemská konference a kdo trochu jenom s našeho stanoviska sledoval její průběh, poznává, že mnoho nemilých dojmů přibylo pro poznání vzájemného poměru mezi námi a ÚS. Se svého stanoviska mám za to, že bychom této falešné hře měli udělat konec. Kdo chce nadále pachtiti se v cizích službách, ať si tak za kus chvilkové oslavy činí, ale ať nežádá po nás, bychom k tomu dělali stafáž a při tom neustále svoje spravedlivé zájmy zadávali. Žádám pp. koll. důvěrníky, aby mi sdělovali, jaké stanovisko zaujímají jednotliví členové jejich sboru ku směru Ústř. spolku, a by připojili eventuelní své návrhy. Musíme mít napřed sami mezi sebou jasno, pak teprve můžeme zcela určité stanovisko zaujati.

Výnos v příčině vlidného zacházení se žactvem na středních školách. Ministerstvo vyučování rozeslalo všem ředitelstvím středních škol v Rakousku výnos, v němž se upozorňuje na ustanovení, týkající se vzájemného styku mezi rodiči, jich zástupci a professoři škol středních. Současně ředitelům středních škol znova důtklivě uvádí na vědomí, aby upozornili professoři, by se žactvem zacházeli vlidně a vystříhali se při tom každého hrubého a necitelného jednání.

Odstupné učitelkám ve Slezsku. Zemský výbor slezský rozhodl, aby učitelkám, jež se provdají, vyplaceno bylo na příště odbytné: při 5 letech služby 50 procent, od 5 do 10 let služby 100 proc., od 10 do 15 let 150 a po 15 letech 200 procent posledního ročního služného.

Vážený čtenář „Vych. Listů“ rád by koupil:

Kuldovy „Písně a básně pro školy národní.“ 1856.

Sušilovy „Sebrané básně“ 1862.

Sušilovy „Smišené básně“. 1870.

Nabídky račte adresovati redakci „Vych. Listů“ do Ivančic.

Prosíme snažně: Doporučujte náš list!

Mimořádná valná schůze

Katolického spolku českých učitelů na Moravě

koná se

v neděli dne 5. března 1905 o 2. hod. odpolední

v místnostech Starobrněnské Besedy v Brně.

POŘAD:

1. Formality.
2. Zpráva jednateleva.
3. Zpráva administrační Vych. Listů.
4. Zpráva redaktorova.
5. Rokování o důležitých záležitostech školských a spolkových.
6. Volné návrhy.

Přátelé a hosté budou vítáni.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.